

Образложење Жирија Награде Павле Васић за 2021. годину

Жири Награде Павле Васић за 2021. годину радио је у сазиву историчара уметности др Мирјана Глигоријевић Максимовић, проф. др Милан Попадић и мр Бојана Поповић, председница Жирија.

На овогодишњи конкурс за доделу награде, под покровитељством Министарства културе и информисања Републике Србије, стигло је четрнаест публикација и то аутора:

1. др **Зоје Бојић**, *Време, простор, мисао: аборицинско сликарство и ликовна апстракција у уметности Аустралије*, издавач: Досије Студио, Београд, 2021.
2. др **Игора Борозана** и др **Снежане Мишић**, *Живот – Сан – Смрт. Европски оквири српског модернизма*, издавач: Народни музеј, Београд, 2021.
3. **Љубице Јелисавац Катић**, *Снежана Маринковић*, издавач: Продајна галерија *Београд*, Београд, 2021.
4. **Зорана Јеремића и других**, *Снежана Ковачевић, тихи мајстор великог умећа*, издавач: Удружење колектив Ужице, Ужице, 2021.
5. **Милене Јокановић**, *Кабинети чудеса у свету уметности*, издавач: Филозофски факултет, Београд, 2021.
6. др **Чедомиле Маринковић** и **Анђеле Малетић**, *Стваралачка спирала Петра Омчикуса*, издавач: Арте галерија, Београд, 2021.
7. др **Јелене Павличич Шарих**, *Баштина Богородице Љевишке и очување памћења*, издавач: Факултет уметности Универзитета у Приштини, Звечан, 2021.
8. др **Бојана Поповића**, *Српска средњовековна владарска и властеоска одећа*, издавач: Музеј Српске православне цркве, Београд, 2021 (друго измењено и допуњено издање)
9. **Уне Поповић** и **Бојане Пејић**, *Горанка Матић. Искуство у гужви*, издавач: Музеј савремене уметности, Београд, 2021.
10. **Марије Ристић**, *Гето: све, све али занат*, издавач: Музеј примењене уметности, Београд, 2021.

11. **Горане Стевановић**, *Клас – карикатуре*, издавач: Народна библиотека Србије, Београд, 2021.
12. др **Иване Флегар**, *Колаграфија – Експерименти у графици ручна штампа*, издавачи: Факултет примењених уметности, Ind Media Publishing, Београд, 2021.

Као и два зборника радова:

13. *Габријел Мије и истраживања старе српске архитектуре*, уредника др **Дубравке Прерадовић** и др **Миодрага Марковића**, издавач: Српска академија наука и уметности, Одељење историјских наука, Београд, 2021. и
14. *100 година часописа Зенит 1921-1926-2021*, уредника др **Бојана Јовића** и др **Ирине Суботић**, издавачи: Галерија Рима, Крагујевац, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2021.

И управо овај последње наведени зборник, *100 година часописа Зенит 1921–1926–2021*, изостављен је из разматрања из процедуралних разлога. Наиме, по сада важећем Правилнику о додели Награде Павле Васић, аутор који је већ награђен овим признањем не може да га поново добије. То, као и чињеница да је чланица Жирија била једна од аутора у Зборнику, утицало је да ово изузетно остварење наше историографије није било у конкуренцији за Награду.

Чланови Жирија изражавају своје задовољство пристиглим радовима, њиховим стручним квалитетима и темама које проширују сазнања из области карикатуре, илустрације, фотографије, костимографије и историје одевања, сликарства и графичких техника, мозаика, историје науке, херитологије и савремених уметничких појава.

Пристигле публикације настале су различитим поводима – организовањем тематских и ретроспективних изложби, обележавању годишњица и публиковању истраживања последипломских и других студија, и оне се, разумљиво, разликују по својим методолошким приступима и обимима. Чланови Жирија настојали су да у свакој категорији препознају најутемељеније написан рад, дајући предност темама које су везане за проучавање примењених уметности. Једногласном одлуком то је књига *Српска*

средњовековна владарска и властеоска одећа др Бојана Поповића, која својим тематским оквиром актуелизује опус др Павла Васића, чије име носи Награда, професора историје костима на Академији / Факултету примењених уметности, пионира и аутора који је дао немерљив допринос у овој области.

У свету средњовековне дворске културе, одевање није ствар практичних потреба, богатства или личног укуса већ сложени систем репрезентовања власти, друштвене хијерархије, религијских канона и породичних односа у садејству са историјским и културним датостима. Приступ изучавању ове теме захтева многе интердисциплинарне студије, које је др Бојан Поповић успешно обавио. Његова обимна књига представља синтезу дугогодишњег теренског и кабинетског рада и заокружује истраживања својих предходника који су тему одевања најчешће третирали тумачећи писане изворе и сликане представе, а ретко у контексту самог проучавања одевних пракси човека средњовековне српске државе.

Аутор нас најпре упознаје са основама средњовековног костима, важне етапе у историји одевања када се јављају прототипови модерних одевних форми и феномен моде. Како потврђују његова истраживања, то је и време када је српско друштво створило аутентичну одевну варијанту објединивши доминантне византијске утицаје са онима који су долазили са Запада.

Због своје крхкости и пропадљивости, средњовековни текстилни одевни предмети су само у изузетним случајевима надживели своју епоху. Њихово проучавање засновано је на другим визуелним и писаним изворима. И др Бојан Поповић наредна поглавља у књизи посвећује односу текстова византијске и српске провенијенце, сложене и недоследне одевне терминологије, и сликаних представа. По својој очуваности, српско фреско сликарство представља најзначајнију и најбогатију ризницу за проучавање одевања владара и властеле српске средњовековне државе, као и целокупне византијске културне сфере и њених интерактивних односа са западњачким одевним навикама. То је омогућило аутору да анализира појединачне делове одеће, њихове називе, намену, кројеве, боје, декоративне елементе и симболику, као и инсигније које комплетирају церемонијални аспект одевне целине. Опрема за јахање била је важан део живота оновременог човека и Поповић јој посвећује посебну пажњу. Следи преглед представа властеле и властелинки у живопису, које допуштају ишчитавање тананих кодова у њиховом одевању у зависности од епохе,

пола, сталежа, титула и породичних односа. Теолошка мисао створила је слику идеалног, небеског двора, која је у 14. веку добила свој визуелни израз композицијом *Небеске литургије*. Аутор анализира сачуване фреске правећи паралеле приказаних одора са стварним, земаљским, начином одевања владара и племства.

Велики квалитет књиге *Српска средњовековна владарска и властеоска одећа* представља богат илустративни део са опширним легендама. Поред квалитетних фотографија представа са фреска, из рукописа, повеља и других извора и њихових дигиталних реконструкција, публиковани су и сачувани комади текстила, одевних предмета, као и избор карактеристичног накита. Посебну драгоценост чине цртежи - реконструкције са називима делова одеће и инсигнија, њихових кројева, облика и декоративних мотива. Тиме је књига др Бојана Поповића постала својеврсни издавачки подухват намењен како стручњацима тако и онима који поуздано и лако желе да употпуне своја знања о одевању највиших друштвених слојева средњовековне Србије. Својим целовитим представљањем и тумачењем одевања једне епохе из наше историје, она представља ретку појаву. Утемељеним методолошким приступом и обимним научним апаратом, *Српска средњовековна владарска и властеоска одећа* је у складу са дOMETИМА српске медијавелистике и обогаћује је.

У Београду, 4. 3. 2022.

др Мирјана Глигоријевић Максимовић

проф. др Милан Попадић

мр Бојана Поповић